

Juryrapport NVBE-prijs 2012

De jury die door het bestuur van de Nederlandse Vereniging voor Bio-Ethiek is ingesteld, heeft het bestuur geadviseerd de NVBE- prijs 2012 toe te kennen aan twee projecten:

1. de postacademische beroepsopleiding Ethiek in de Zorgsector (Carla Bal)
2. de website waardenweb.nl (Myra van Zwieten)

Bij het beoordelen heeft de jury de volgende criteria gebruikt:

Stimulering van bio-ethiek

1. aandacht vragen voor bio-ethische issues
2. Presentatie van discussies in de bio-ethiek.
3. Erkenning van de waarde van open discussies in de bio-ethiek in Nederland
4. Stimuleren van contacten tussen vertegenwoordigers van verschillende vakgebieden, instellingen en organisaties

Verhogen van de kwaliteit van ethische discussies

1. verbreden van discussies (door bv onder aandacht brengen van nieuwe of onderbelichte thema's)
2. verdiepen van discussie (door inhoudelijke inbreng)
3. bijdragen aan het verhogen van de ethisch-inhoudelijke en/of ethisch-communicatieve kwaliteit van gesprekspartners

Opzet en uitwerking project

1. achtergrond en doelstelling (duidelijke formulering van het *waarom* en *waartoe*)
2. Originaliteit van het concept (originaliteit van de opzet van het *hoe*)
3. vormgeving van het idee (de manier waarop dit *hoe* nu is vormgegeven)

Postacademische beroepsopleiding Ethiek in de Zorgsector

De postacademische beroepsopleiding Ethiek in de Zorgsector bestaat inmiddels al 19 jaar en is uitgegroeid tot een instituut in Nederland. Door het succes van de opleiding door de jaren heen is er vrijwel geen grote zorginstelling te vinden waar geen oud-student werkzaam is.

Ethiek in de Zorgsector is bedoeld voor werkers in de gezondheidszorg en biedt een part-time onderwijsprogramma van een jaar. De opleiding is opgebouwd rond een drietal thema's: Ethische vragen rond het begin en einde van het leven, Zorg en kwaliteit van leven bij chronische aandoeningen, en Ethische problemen in beleid en management van zorg. Het doel van de opleiding is niet alleen om deelnemers een state of the art theoretisch overzicht te bieden van de verschillende thema's; deelnemers worden ook geacht om (zelf)reflectieve competenties te ontwikkelen en moeten in na afloop in staat zijn om 'ethiek' binnen hun beroepspraktijk vorm te geven.

De opleiding is volgens een steeds terugkerende systematiek ingedeeld. Elk thema wordt steeds tijdens zes bijeenkomsten van verschillende kanten belicht; deelnemers sluiten elke thema-module af met een individueel gesprek met de twee hoofddocenten van de module. Deelnemers krijgen voorbereidende leeropdrachten, moeten literatuur bestuderen en maken na elke bijeenkomst een verwerkingsopdracht. Tijdens de bijeenkomsten zelf worden verschillende didactische werkvormen gebruikt. Er wordt gewerkt met kerndocenten die (inter)nationaal bekend staan vanwege hun expertise te zake. Daarnaast zijn er veel gastdocenten. Het is dan ook onvermijdelijk dat deelnemers geconfronteerd worden met een pluriformiteit in ethisch denken. Ook dit is een doelstelling van de opleiding.

Hoewel de opzet op het eerste gezicht misschien traditioneel oogt, wordt hier een modern, eigentijds didactisch concept in praktijk gebracht: "Activerend leren". Onderzoek heeft uitgewezen activerend leren de grootste leeropbrengst heeft. Bovendien wordt daadwerkelijk gebruik gemaakt en verder gebouwd op de professionaliteit die deelnemers al hebben.

Oud-deelnemers worden opgenomen in een alumni-netwerk. Tweejaarlijks wordt er een symposium georganiseerd.

Het oordeel

'Ethiek in de Zorgsector' is een zeer goed doordacht en uitstekend vormgegeven onderwijsprogramma. Enerzijds scoort het programma sterk op het stimuleren van bio-ethiek in Nederland: het programma biedt een uitstekende inleiding in de belangrijkste ethische vragen waarmee zorgprofessionals worden geconfronteerd.

Daarnaast worden deelnemers uitgedaagd hun eigen visie te vormen en leren morele vraagstukken binnen hun beroepspraktijk te bespreken. Dat zij dit ook daadwerkelijk doen en kunnen wordt door de verschillende toetsmomenten in de opleiding meer dan voldoende gewaarborgd.

De jury heeft ook waardering voor het feit dat de opleiding zelfkritisch is gebleven, en door de jaren heen niet stil is blijven staan. Het programma van de opleiding in 2012 had inhoudelijk moeilijk actueler kunnen zijn.

Waardenweb

Waardenweb is een website die bedoeld is voor ethisch reflectieonderwijs in geneeskunde-opleidingen, geschikt voor studenten, co-assistenten en artsen in opleiding. Ook kan de website voor bij- en nascholing worden gebruikt en hij is ook geschikt voor andere professionals in de zorg. Kortom, zorgverleners kunnen er gebruik van maken.

Doel van de website is zorgverleners te laten nadenken over hun eigen positie in verschillende zeer relevante thema's, die met name in direct patiëntencontact een rol spelen. Voorbeelden zijn: hoop, preventie, vergankelijkheid, tijdsdruk, gedrevenheid en pijn en lijden. Het idee achter de website is dat artsen om met patiënten over ethische kwesties te kunnen praten allereerst hun eigen morele standpunt dienen te kennen. Bij Waardenweb staat beeld centraal. Daarmee biedt de website ruimte aan vormen van reflectie die verder gaan dan woorden alleen.

Elk thema wordt ingeleid met een aantal opdrachten, die zorgverleners in een elektronisch portfolio kunnen opslaan. Het maken van de opdrachten vereist geen voorwerk (zoals het lezen van literatuur) of voorkennis van ethische theorie. Deze opdrachten kennen geen goede of foute antwoorden, maar helpen zorgverleners hun eigen standpunten te bepalen.

Vervolgens kunnen de uitwerkingen desgewenst in een (kleine) groepssetting worden nabesproken. Zorgverleners dienen daartoe hun uitwerkingen mee te nemen. Voor elke themabespreking is een uitgebreide docenthandleiding beschikbaar. Ook hier geldt dat voor de kant van de docenten geen (ethische) voorkennis vereist is – dankzij de expertise van de docenten die de website mee hielpen ontwikkelen, zit de benodigde ethische expertise al verwerkt in de opdrachten zelf.

Het oordeel

Waardenweb scoort met name zeer hoog op het onderdeel 'opzet en uitwerking van het project'. De site doet precies wat-ie moet doen – niet meer, niet minder. Juist het weglaten van allerlei extra's (zoals links, literatuur et cetera) maakt het project als geheel erg sterk. Verder is de vormgeving van waardenweb bijzonder origineel. Het gaat dan zowel om de opzet en vormgeving van de opdrachten als op het design van de site als geheel. De grafische vormgeving is prachtig; tegelijkertijd is de interface zeer toegankelijk en vriendelijk in gebruik. Een extra compliment daarom aan Justin Valentin, de vormgever van de website.

Waardenweb is dan geen boek-op-een-website geworden; op dit moment is het waarschijnlijk wereldwijd de standaard voor ethiekonderwijs op het web.

De kwaliteit van de opdrachten is hoog. Dat geldt ook voor de docenthandleiding. De opdrachten zijn gemaakt door een brede groep ethici. Dat waardenweb gratis beschikbaar is gesteld, vindt de jury een zeer sympathiek gebaar.

De juryleden

drs Menno de Bree (voorzitter)

dr Bert Molewijk

dr Lieke van der Scheer